

to the terms “scientific school”, “scientifically pedagogical school” are analyzed. To clear up the research methods of scientific school (the method of theoretical analysis and synthesis; classification method, to show the list of characteristics of scientifically educational schools; the development of current original scientific directions; the community of the main research tasks which are solved by research school; the identity of the main principle and fundamental method according to research task; education of young generations of scientists on the basis of scientific creativity); the main aspects of the scientifically pedagogical school activity are analyzed (educational, productive, cultural) with the purpose to define their significant features. The specific treats in defining the nature of scientific school are established. The considerable differences that identify a science school as a phenomenon are made available (well-tested modalities in consistency, the development of patterns, individual pedagogical style of work of the representatives of the scientifically learning school); it is also refined its core functions such as manufacture of scientific knowledge (research and studying); distribution of scientific competence (communication); training of talented students (reproduction). The specific principles for the effective operation of the scientific school were clarified, the criteria and indicators for the formation of this neoplasm to meet, which belong to the defence of thesis, the existence of discoveries, the publishing of monograph reports etc. Prospects for further study of the topic are the following: consideration of theoretical and methodological items of the genesis of scientifically pedagogical schools at universities.

Key words: scientific school, scientifically educational school, research activity, research team.

Дата надходження статті: 13.10.2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Примакова В. В.

УДК 378.141

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi46.138>

Сотер М. В.*

orcid.org/0000-0002-4626-0137

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

Статтю присвячено дослідженню новітніх тенденцій іншомовної підготовки майбутніх фахівців у технічних закладах вищої освіти України (початок ХХІ століття).

Підкреслено роль «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» у перебудові національних стандартів іншомовної підготовки.

Акцентовано, що інтегроване навчання спеціальності та іноземної мови, яке ґрунтується на вивченні фахових дисциплін у нерозривній єдності з опануванням іноземної мови й залученні внутрішньо-дисциплінарних та міждисциплінарних зв'язків, є необхідністю й істотно новим кроком щодо поліпшення й модернізації іншомовної підготовки здобувачів технічних закладів вищої освіти. Це дозволить адаптувати майбутніх фахівців до подальшої професійної діяльності, сприятиме їхній конкурентоспроможності й успішному функціонуванню на міжнародному ринку праці. Наголошено, що імплементація інтегрованого навчання спеціальності й іноземної мови в освітній простір технічного закладу вищої освіти посилює практичний компонент іншомовної підготовки.

Зазначено, що сучасні реалії іншомовної підготовки орієнтовані на залучення інноваційних методів і підходів до навчання, що ґрунтуються на взаємодії здобувачів освіти, сприяють моделюванню майбутньої фахової діяльності. Звернуто увагу на потребу переорієнтації освітнього процесу на особистість майбутнього фахівця, студентоцентризм.

* © Сотер М. В.

Виокремлено основні тенденції іншомовної підготовки у технічних закладах вищої освіти України в умовах модернізації вищої освіти (початок ХХІ століття): узгодженість і синхронізація вимог щодо іншомовної підготовки через імплементацію «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання»; інтегроване навчання спеціальності та іноземної мови; посилення практичного компонента іншомовної підготовки здобувачів освіти; переорієнтація освітнього процесу на особистість студента, студентоцентризм та ін.

Ключові слова: іншомовна підготовка; Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти; Програма з англійської мови для професійного спілкування; інтегроване навчання спеціальності й іноземної мови; студентоцентризм.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти України у рамках сучасних тенденцій глобалізації та інтернаціоналізації освіти (В. Зінченко, Н. Мосьпан, А. Сбруєва, Д. Свириденко та ін.), її входження у європейський та світовий освітні простори є істотне підвищення іншомовної підготовки здобувачів, зокрема, й технічних закладів вищої освіти України. Як слушно відзначає З. Корнева, «необхідність гармонізації вітчизняних стандартів освіти з європейськими викликала потребу в перегляді існуючих та розробці нових методик викладання іноземної мови у закладах вищої освіти технічного профілю із метою міжкультурної іншомовної підготовки студентів та сприяння їхній конкурентоздатності на європейському та світовому ринках праці» [3, с. 11].

Аналіз досліджень. Різні аспекти оптимізації іншомовної підготовки здобувачів технічних закладів вищої освіти досліджували В. Тітова «Модульно-проектна методика навчання англійської мови студентів вищих технічних закладів освіти» (2001), Г. Кравчук «Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами» (2010), Н. Микитенко «Теорія і технології формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей» (2011), І. Литвиненко «Методика навчання студентів технічних спеціальностей англійського читання на засадах інтеграції» (2015), О. Цепкало «Методика навчання комунікативних стратегій професійно спрямованого англійського писемного спілкування майбутніх фахівців з машинобудування» (2017), З. Корнева «Система професійно орієнтованого англійського навчання студентів технічних спеціальностей у вищих навчальних закладах» (2018) та ін.

Разом із тим, відзначимо той факт, що наукові розвідки вчених охоплюють різні тенденції іншомовної підготовки у технічних закладах вищої освіти, тоді як ця проблема потребує комплексного розгляду.

Мета статті – на основі аналізу сучасних досліджень схарактеризувати новітні тенденції іншомовної підготовки у технічних закладах вищої освіти в умовах модернізації вищої освіти України (початок ХХІ століття).

Виклад основного матеріалу. До основоположних трансформаційних заходів, які суттєво вплинули на процес іншомовної підготовки та перебудову національних стандартів на початку ХХІ століття, відносимо видання Радою Європи у 2001 році «Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» («Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment») [9]. Їх було створено задля модернізації іншомовної підготовки, узгодженості та синхронізації вимог до такої підготовки, а також з метою «інтенсифікації процесів вивчення та викладання мов у країнах-членах Ради Європи в інтересах зростання мобільності, більш ефективного міжнародного спілкування та одночасного дотримання поваги до особистості і культурних відмінностей, кращого доступу до інформації, більш інтенсивної особистісної взаємодії, що покращує робочі стосунки і поглиблює взаємне розуміння» [5]. У цьому документі представлено цілі

та завдання мовної політики Ради Європи, специфіку вивчення, викладання та оцінювання мовних досягнень (deskриптивна схема та рівні володіння мовою) користувачів (тих, хто вивчає мову), комунікативні завдання, цілі, види діяльності й стратегії, загальні та комунікативні мовленнєві компетенції, схарактеризовано процеси вивчення і викладання мови, подано рекомендації щодо розробки навчальних планів, програм, курсів тощо. Вони дають можливість створити загальну для всіх «основу для розробки навчальних планів з мовної підготовки, типових програм, іспитів, підручників тощо» [5].

Відповідно до цих Рекомендацій розроблено «Програму з англійської мови для професійного спілкування» (Київ, 2005), згідно з якою прогнозовано, що вступний рівень абітурієнтів закладів вищої освіти має бути не нижчим рівня B1+, а в процесі підготовки студенти, зокрема й технічних закладів вищої освіти України, повинні оволодіти іншомовною комунікативною компетентністю на рівні B2 після закінчення освітнього ступеня бакалавра на першому рівні вищої освіти та C1 після закінчення освітнього ступеня магістра на другому рівні вищої освіти [6, с. 1-2]. Як зазначено авторським колективом, «програма є синергетичним документом, що охоплює найкращі риси міжнародної й національної теорії і практики викладання та вивчення мов» і націлена на прозорість і гнучкість освітнього процесу іншомовної підготовки [там само].

З. Корнева наголошує на існуванні суперечності, яка виникла внаслідок імплементації затверджених норм. Авторка підкреслює, що «з одного боку, учити студентів технічного профілю іноземній мові, починаючи з I курсу, на основі інтеграції навчання з майбутньою конкретною спеціальністю неможливо через неготовність студентів до такого навчання як у мовному, так і в предметно-змістовному плані. З іншого боку, забезпечення інтеграції навчання мови і майбутньої спеціальності вже на I курсі є абсолютною необхідністю, виходячи з сучасних вимог до вузівського курсу іноземної мови» [3, с. 16]. Відзначається, що уникнення такої інтеграції на перших курсах може призвести до неспроможності досягнення передбачуваних програмою результатів підготовки здобувачів освіти унаслідок недостатньої кількості навчальних годин на вивчення іноземної мови, а подекуди і їх відсутності, на старших курсах.

О. Тарнопольський також звертає особливу увагу на навчання іноземній мові через зміст, що, на думку автора, дозволить уникнути фактичного розриву між навчанням мови та навчанням спеціальних дисциплін, який наявний у більшості технічних закладів вищої освіти України [7, с. 23], й імплементації «методики інтегрованого навчання спеціальності та іноземної мови (<...> навчання через зміст фахових навчальних предметів у курсі іноземної мови та іншомовне занурення у курсах спеціальних дисциплін)» [там само, с. 26]. Учений виділяє декілька переваг методики інтегрованого навчання спеціальності та іноземної мови над традиційною методикою професійно орієнтованого навчання. До першої переваги відносить збалансованість уваги і студентів, і викладача міжпредметним змістом і мовою з певним пріоритетом змісту (навчання мови через зміст спеціальності у курсі «Іноземна мова»), з подальшим зменшенням фокусування на мові, а приділенні більшого значення предметному змісту (іншомовне занурення у курсах спеціальних дисциплін) і, як результат, «навички та вміння професійного спілкування засвоюються, формуються й розвиваються здебільшого мимовільно, як побічний продукт екстралінгвістичної діяльності, заради якої мова власне і вивчається» [7, с. 26]. До другої – уналежнює фактичну неможливість за умов інтегрованого навчання розділити навчання мови і навчання майбутньої спеціальності, що сприяє трансформації іноземної мови на майже фахову дисципліну [7, с. 27].

До видів навчальної діяльності, які здатні забезпечити реалізацію такого підходу, О. Тарнопольський відносить «мозкові штурми та дискусії студентів з професійних питань, обговорення кейсів, студентські презентації професійного характеру, проектна робота та інші види навчальної діяльності, які виконуються не рідною мовою, а мовою,

що вивчається» [7, с. 24]. Як зауважує дослідник, усі вищевказані види діяльності деякою мірою імітують майбутню фахову діяльність, а не просто базуються на її предметному змісті.

Поряд з поняттям навчання мови через зміст спеціальних дисциплін О. Тарнопольський, услід за Д. Коїл (D. Coyle), виокремлює термін «змістовно-мовна інтеграція у навчанні», яка передбачає «будь-яке навчання іноземної мови, коли вона використовується як засіб для викладання та засвоєння учнями/студентами позамовного змісту» [7, с. 24]. Учений комбінує вище вказані поняття в одне – інтегроване навчання, «оскільки в обох випадках має місце інтеграція мови і змісту» [там само].

Відтак, можемо стверджувати, що інтегроване навчання спеціальності й іноземної мови є необхідністю й істотно новим кроком щодо поліпшення й модернізації іншомовної підготовки здобувачів технічних закладів вищої освіти, що дозволить адаптувати майбутніх фахівців до подальшої професійної діяльності, сприятиме їх конкурентоспроможності й успішному функціонуванню на міжнародному ринку праці. Воно має ґрунтуватись на вивченні фахових дисциплін у нерозривній єдності з опануванням іноземної мови й залученні внутрішньо-дисциплінарних та міждисциплінарних зв'язків. Більш того, імплементація інтегрованого навчання спеціальності й іноземної мови в освітній простір технічного закладу вищої освіти посилює практичний компонент іншомовної підготовки, оскільки всі ресурси освітнього процесу зосереджені на мові та безпосередньому її використанні (спілкуванні) й, разом із тим, значно активізує процес професіоналізації фахівця, підвищує рівень його загальної професійної компетентності (через залучення змістового наповнення спеціальних дисциплін), дає можливість постійного професійного самовдосконалення, забезпечуючи при цьому наступність і неперервність іншомовної освіти.

Підписання «Паризького комюніке» (Париж, 25 травня 2018) стало ще одним вагомим кроком, який так чи інакше вплинув на процес іншомовної підготовки здобувачів технічних закладів вищої освіти України. У рішенні, що було ухвалене за результатами Конференції міністрів освіти Європейського простору вищої освіти («The Fifth Bologna Policy Forum») зазначається, що однією з передових інновацій у навчанні та викладанні має стати «подальший розвиток і повне запровадження студентоцентрованого навчання та відкритої освіти в контексті навчання впродовж життя» [4, с. 444]. Можемо зауважити, що такий підхід є важливим з огляду на те, що він передбачає активізацію здобувачів освіти у процесі навчання через специфікацію змісту мовного матеріалу, мобілізацію їхніх зусиль на безпосередню діяльність та ініціативність, що дозволяє підвищити мотивацію і загальну продуктивність підготовки.

За твердженням О. Білик та О. Пуга, під час реалізації студентоцентризму в освітньому процесі майбутнім фахівцям надається більша свобода для створення сприятливого середовища для самостійного осмислення необхідності вивчення певного навчального матеріалу [1, с. 23].

А. Кальво (A. Calvo) у науковій публікації «Студентоцентрований підхід у викладанні англійської мови як другої» (2007) відзначає, що за такого підходу викладачі орієнтовані на студентів й приділяють особливу увагу їхнім потребам [8]. Зокрема, це зумовлює ретельну, гнучку підготовку навчальних матеріалів, що використовуються в освітньому процесі, їх вектор та пристосованість до потреб та інтересів студентів.

Значущим кроком щодо оцінки ролі та статусу англійської мови у вищих закладах освіти України став проект-дослідження «Англійська мова для університетів». Його було реалізовано на базі п'ятнадцяти вишів від імені Британської Ради та Міністерства освіти і науки України в 2014–2016 роках [2]. Р. Болайто та Р. Вест у звітній праці «Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів» (Київ, 2017), підготовленої за результатами роботи,

презентували основні висновки дослідження та низку рекомендацій для подальших дій. Серед основних настанов та пропозицій, що були надані, можемо виділити такі [2, с. 91–103]:

- узгодити рівень англійської мови для всіх випускників у прямій відповідності до шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (наприклад, для спеціальностей із менш високими мовними вимогами – B2);

- розробити сучасний та гнучкий навчальний план із англійської мови, який би враховував «пріоритетність англійської як мови міжнародного спілкування, академічні та професійні потреби студентів бакалаврату, програм вищого освітньо-кваліфікаційного рівня та стандарти Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти»;

- створити департамент централізованої розробки навчально-методичного забезпечення з англійської мови професійного спрямування;

- імплементувати Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти в «усі аспекти викладання англійської мови професійного спрямування: розробку програми, визначення мети та очікуваних результатів навчання, створення матеріалів, методики та оцінювання»;

- розробити кожному університету в рамках національної стратегії інституційну політику на 3-5 років, яка міститиме такі напрями, як-от: «інтернаціоналізації; підвищення якості викладання англійської мови та її контроль в рамках Болонського процесу; популяризація викладання англійської мови на всіх програмах протягом всіх років навчання»;

- збільшити контактні години для досягнення вимог за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти й задля створення сприятливих умов для підвищення мовного рівня студентів;

- проводити заняття з англійської мови професійного спрямування під час усіх років навчання для підтримання належного рівня і підвищення шансів досягнути вимоги за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти;

- зменшити кількість годин англійської мови загального спрямування, при цьому збільшивши час на вивчення англійської мови професійного спрямування на всіх роках навчання;

- застосовувати «сучасні методичні підходи, які передбачають взаємодію студентів, і таким чином підвищити ефективність використання контактних годин»;

- використовувати в освітньому процесі «сучасні матеріали із англійської мови професійного спрямування з технічною підтримкою від міжнародних видавництв»;

- надавати допомогу студентам щодо розвитку у них уміння навчатися автономно;

- створювати і популяризувати можливості для міжнародного обміну;

- здійснювати «пошук способів спілкуватися з анломовними людьми (не обов'язково носіями мови) через проведення анломовних розмовних клубів і використання технологій, наприклад, Skype»;

- усіляко «заохочувати спілкування зі студентами тієї ж спеціалізації з інших країн».

Усі зазначені вимоги потребують нагальних кроків щодо перегляду усталеної системи викладання англійської мови у технічних закладах вищої освіти України й внесенні відповідних корективів.

Висновки. Аналіз передових наукових розробок та праць дослідників [1–3; 5–8] дозволив виокремити серед основних тенденцій іншомовної підготовки майбутніх фахівців у технічних закладах вищої освіти України в умовах модернізації вищої освіти (початок ХХІ століття) наступні:

- узгодженість і синхронізація вимог щодо іншомовної підготовки через імплементацію «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання»;
- інтегроване навчання спеціальності та іноземної мови, яке ґрунтується на вивченні фахових дисциплін у нерозривній єдності з опануванням іноземної мови й залученні внутрішньо-дисциплінарних та міждисциплінарних зв'язків;
- посилення практичного компоненту іншомовної підготовки здобувачів освіти;
- переорієнтація освітнього процесу на особистість студента, студентоцентризм;
- залучення всіх напрямів іншомовної підготовки (аудиторної, позааудиторної та самоосвіти) впродовж усіх років навчання задля створення сприятливих умов для підвищення мовного рівня студентів;
- наступність і неперервність іншомовної освіти;
- використання інноваційних методів і підходів до навчання, що ґрунтуються на взаємодії здобувачів освіти та сприяють моделюванню майбутньої фахової діяльності;
- забезпечення сучасною навчально-методичною літературою, зокрема з технічною підтримкою від міжнародних видавництв, на всіх рівнях системи освіти;
- розширення можливостей використання передових технологій та інформаційно-технологічних ресурсів як в умовах аудиторного, так і змішаного навчання.

Подальші наукові дослідження ми вбачаємо у вивченні інноваційних методів і підходів до навчання, що ґрунтуються на взаємодії здобувачів освіти та сприяють моделюванню майбутньої фахової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Білик О., Пуга О. Використання інтерактивних технологій і методів навчання іноземних мов у контексті студентоцентризму. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Випуск 67. С. 22–25.
2. Болайто Р. та Вест Р. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів». Київ : Видавництво Сталь, 2017. 154 с.
3. Корнева З. Сучасний стан навчання англійської мови технічного спрямування у закладах вищої освіти. *Іноземні мови*. 2019. № 2 (98). С. 10–17.
4. Кремень В., Луговий В., Топузов О. та ін. Національний освітньо-науковий глосарій. Київ : ТОВ «КО НВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.
5. Ніколаєва С. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
6. Бакаєва Г., Борисенко О., Зуєнок І., Іваніщева В., Клименко Л., Козимирська Т., Костицька С., Скрипник Т., Тодорова Н., Ходцева А. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Київ : Ленвіт, 2005. 119 с. URL : https://im.nmu.org.ua/ua/library/national_esp_curriculum.pdf
7. Тарнопольський О. Навчання через зміст, змістовно-мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вишах. *Іноземні мови*. 2011. № 3 (67). С. 23–27.
8. Calvo A. (2007). A learner-centred approach to the teaching of English as an L2. *ES: Revista de filología inglesa*, 28. 189-196.
9. Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. Strasbourg, France: Council of Europe (Modern Languages Devison). URL : <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

References:

1. Bilyk, O., & Puha, O. (2019). *Vykorystannia interaktyvnykh tekhnolohii i metodiv navchannia inozemnykh mov u konteksti studentotsentryzmu* [The use of interactive technologies and methods of teaching foreign languages in the context of student-centered approach]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 67, 22-25 [in Ukrainian].

2. Bolaito, R., & Vest, R. (2017). *Internatsionalizatsiia ukrainskykh universytetiv u rozrizi anhliiskoi movy: Proekt "Anhliiska mova dlia universytetiv"* [Internationalization of Ukrainian universities in the context of English: Project "English for Universities"]. Kyiv: Stal [in Ukrainian].
3. Kornieva, Z. (2019). Suchasnyi stan navchannia anhliiskoi movy tekhnichnoho spriamuvannia u zakladakh vyshchoi osvity [The current state of teaching English for technical purposes in higher education]. *Inozemni movy*, 2 (98), 10-17 [in Ukrainian].
4. Kremen, V., Luhovyi, V., & Topuzov, O. (2018). *Natsionalnyi osvitho-naukovyi hlosarii* [National educational and scientific glossary]. Kyiv: KO NVI PRINT [in Ukrainian].
5. Nikolaieva, S. (Ed.) (2003). *Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia* [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
6. Bakaieva, H., Borysenko, O., Zuienok, I., Ivanishcheva, V., Klymenko, L., Kozymyrska, T., Kostrytska, S., Skrypnyk, T., Todorova, N., & Khodtseva, A. (2005). Prohrama z anhliiskoi movy dlia profesiinoho spilkuvannia [English for Specific Purposes (ESP)]. Kyiv: Lenvit. Retrieved from https://im.nmu.org.ua/ua/library/national_esp_curriculum.pdf [both in Ukrainian and English].
7. Tarnopolskyi, O. (2011). Navchannia cherez zmist, zmistovno-movna intehratsiia ta inshomovne zanurennia u vykladanni inozemnykh mov dlia profesiinykh tsilei u nemovnykh vyshakh [Content Based Instruction, Content and Language Integrated Learning and Foreign Language Immersion in foreign language teaching for specific purposes at nonlinguistic educational institutions]. *Inozemni movy*, 3 (67), 23-27 [in Ukrainian].
8. Calvo, A. (2007). A learner-centred approach to the teaching of English as an L2. *ES: Revista de filología inglesa*, 28, 189-196 [in English].
9. Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. France: Council of Europe (Modern Languages Division). Retrieved from <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages> [in English].

Soter M. V.,

orcid.org/0000-0002-4626-0137

NEW TRENDS IN FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN TECHNICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE (THE BEGINNING OF THE 21ST CENTURY)

The article is devoted to the study of new trends in foreign language training of future specialists in technical higher education institutions of Ukraine (the beginning of the 21st century).

The role of "Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment" in the restructuring of national standards of foreign language training has been highlighted.

It is emphasized that integrated learning major and foreign language, which is based on the study of professional disciplines in inseparable unity with mastering a foreign language and involving intra- and interdisciplinary connections, is a necessity and a significantly new step to improve and modernize foreign language training of future specialists in technical higher education institutions. These steps will give the opportunity to adapt future professionals to future professional activity, promote their competitiveness and successful functioning in the international labour market. It is accentuated that the implementation of integrated learning major and foreign language in the educational space of technical higher education institutions strengthens the practical component of foreign language training.

It is noted that modern realities of foreign language training are focused on attracting innovative methods and approaches to learning, based on students' interaction and modeling of their future professional activity. Attention is paid to the need to reorient the educational process to the future specialist's personality, student-centeredness.

New trends of foreign language training in technical higher education institutions of Ukraine in the conditions of modernization of higher education (the beginning of the 21st century) have been singled out. It is highlighted such new trends as consistency and synchronization of requirements for foreign language training through the implementation of "Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment"; integrated learning major and foreign language; strengthening the practical component of students' foreign language training; reorienting

the educational process to the future specialist's personality, student-centeredness and others.

Key words: foreign language training; Common European Framework of Reference for Languages; English for Specific Purposes; integrated learning major and foreign language; student-centeredness.

Дата надходження статті: 22.10.2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук Султанова Н.В.

УДК 378.046-021.68:80 (477.7)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi46.139>

Чух Г. П.*,

orcid.org/0000-0002-6831-4204

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІВДЕННИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ (40-ВІ РР. ХХ СТ. – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

Статтю присвячено розгляду історико-педагогічних досліджень проблеми розвитку вітчизняної післядипломної освіти вчителів філологічних дисциплін у південних областях України в період 40-вих рр. ХХ ст. – початку ХХІ століття; простежено, яким чином було відображено основні етапи становлення та розвитку післядипломної освіти вчителів у науково-педагогічних джерелах.

Доведено, що незначна кількість досліджень розвитку післядипломної освіти вчителів до 80-х років ХХ століття не сприяла проведенню історико-педагогічної рефлексії функціонування означеної освітньої галузі загалом і післядипломної освіти вчителів філологічних дисциплін у південних областях України зокрема. Науковий пошук учених зосереджувався на дотичних проблемах освіти. Подальші ґрунтовні дослідження є джерелом наукового пізнання означеної проблеми: у фундаментальних історико-педагогічних працях простежено еволюцію змісту післядипломної педагогічної освіти, виявлено й схарактеризовано провідні тенденції функціонування означеної освітньої галузі, виокремлено національну специфіку цього процесу. Опрацювання цих досліджень сприяло виявленню загальнодержавних особливостей розвитку післядипломної освіти вчителів філологічних дисциплін у південних областях України в 40-ві рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Проаналізовано історико-педагогічні пошуки, присвячені регіональному розвитку досліджуваної галузі освіти. Вивчення цих матеріалів дозволило виокремити особливості розвитку післядипломної освіти вчителів у різних регіонах України, зацентрувати на особливостях південних областей України, що мали вплив на функціонування означеної галузі.

Розглянуто роботи вчених, що досліджують розвиток післядипломної педагогічної освіти в інших країнах; це сприяє можливості екстраполяції такого досвіду в сучасний освітній простір.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, післядипломна педагогічна освіта, учителі філологічних дисциплін.

Постановка проблеми. Для визначення мети, завдань та новизни наукового пошуку важливо вивчити вже наявні дослідження конкретної проблеми. Це допоможе підбити підсумки досліджень, критично оцінити набутки різних науковців, виявити недостатньо опрацьовані проблеми, окреслити теми, що потребують додаткового або нового вивчення. У контексті нашого дослідження ми відстежимо історико-педагогічні праці щодо окресленої нами проблеми – розвиток післядипломної освіти вчителів

* © Чух Г. П.